

„**POJEJO KAK
ANGELCI**“

str. 3

**SVEJT SE
JE NA
GLAVAU
POSTAVO**

str. 4-5

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 21. februarja 2002 ❁ Leto XII, št. 4

Ob slovenskem kulturnem prazniku

V šauli ino v krčmi

Nej ka bi zdaj na lagvo mislilit! Na slovenski kulturni svetek smo nej šli nej v šaulo pa nej v krčmau, liki v gledališko dvorano v Monoštri, gde sta predstavili svojo novo igro *Lutkovna skupina osnovne šaula na Gorenjom Seniki pa Gledališka družina Nindrik-Indrik*.

Mladi lutkarji so nas pelali v šaulo, na prvo vōro prvoga dneva prvoga klasa. Mlajši bi radi vedli, kakšna bau njina prva leranca, zato si go probajo vōnajdti, zamisliti. De dobra, mila, tija pa de lepau ravnala z njimi? De stroga, sigurna pa de se drla z njimi? De brblava, stera loboče, loboče, oni pa spoj do rejči ne pridejo? Vse tau njim blaudi po glavej, se že naprej bojijo ali radūjejo... Te pa pride presenečenje (meglepetés)! Njina prva leranca spoj nej leranca, liki školnik, steri prinese s sebov žogo pa pravi, ka do se na prvi vōri prvoga dneva šli malo špilat, brsat, ka bi se bole spoznali.

Z Gledališko skupino Nindrik-Indrik smo pa šli v vaško krčmau. V igri imajo, kak se vidi z naslova tō – glavno vlogo (főszerepet) krčma, lidge, steri živijo v njej ali es ojdijo. Tau so krčmarica Klara, njena mati Aranka, njena hči Brigitta, nečakinja Gyöngyi, trge moški, Pišta, Laci pa Šanji, steri pau svojoga žitka preživijo v krčmi Pri veseli krčmarici. V tej krčmi se nika ne go di, pra pokriva opremo (berendezés), prašnaste so misli

lidi tō. Senjajo o ovakšom, baukšom življenji, dapa nika neščejo za tau narediti. Po pismi strica iz Amerike, v njej je gunc o erbiji, tristo gezero dolarov, se tak vidi, ka se tejm lidam nasmehne sreča, dapa usoda vōzdela z njimi. Najnovejša igra Gledališke družine Nindrik-Indrik je britko-vesela komedija, istina, ka se dobro vōnasmejemo, dapa zatok nam v lampaj ostane britek žma tō. Edno okau se nam smeje drugo pa djauče... V tej igri, stero je napiso Milivoj M. Roš, smo malo mi vsi, je malo naša krajina Porabje, v steroj se tō dostakrat tak vidi, ka se je cajt stavo. Če se pa nam pokaže kakšna srečna prilika, nej gvušno, ka go znamo vōponūcati.

Naj napišem menje vsej tisti, steri so se trūdili za tau, ka do leko lidgé v Porabji letos vidli igre, steri si je rejšan vrejčno pogledniti. Naj tau bau namesto toga, ka bi vsakšoga ejkstra pohvalila. Najprva mlajši lutkovne skupine: Andreja Čizmaš, Kitti Virovec, Kata Čato, Gábor Ropoš, Roland Neubauer, Tomaž Mižer pa njina leranca Ildiko Donćec-Treiber. Zdjaj pa odrasli! Tau so avtor teksta in režiser obeh predstav *Milivoj Roš*, krčmarica *Klara Fodor*, mati *Aranka Schwarcz*, hči *Brigita Šoš*, nečakinja *Gyöngyi Bajžek*, gostje v krčmi *Laci Nemeš*, *Pišta Nemeš* pa *Šanji Mesaroš*.

Marijana Sukič

Izšel tretji zvezek Etnologije Slovencev na Madžarskem

Po nauvom leti smo pa bogatejši gratali z ednimi knjigami, v steraj vsikiš leko najde kaj za prešteti, od najbolje čednoga vučenjaka pa do najbolja prausnoga čleka. Tretji zvezek Etnologije Slovencev na Madžarskem je vódaló vógrsko Etnološko društvo, prispevke je zbrala Marija Kozar. Pri prevajanji na vógrsko ali slovensko rejč sta njej pomagala Ibošya Dončec pa Dušan Mukič. Vúpam, ka avtorji (szerzők) nedo čemerni, če nemo po vrsti šla, liki mo najprva od tistoga prispevka pisala, steri se je meni najbolje vido.

Gda človek ojdí po porabski vasnicaj, v dosti mestaj vidi pri pauti ali po brgaj križe ali kakšne male kapejlice. Največkrat so tau leseni križi, na steri ali nigdar nej bilau napisov ali se pa več ne vidijo. Človek najgeri grata, sto so bili lidgé, steri so te križe dali postaviti pa zakoj so je dali postaviti. Ali se je z njimi zgodilo kaj dobrog, kakšna čúda ali so meli kakšno velko žalost? O tom piše *Ibošya Dončec* v prispevki **Sakralni spomeniki porabske preteklosti**.

Križi pa so največkrat dobili ime po tistoj držini, stera nji je dala postaviti, so pa takši križi tó, steri se zovejo po funtoši, gde so stali. Od dosta križov pa kapejlic se več ne vej, zakoj so je postavili, dapa starejši zatok ešče dostakrat pripovejda, zakoj se je postavila kakšna kapejlica. Od kapejlice v Ritkarovcaj, stera stodji nej daleč od zvauna, je etak pripovejda Iluš Šomek.

»Zadjačina Mariška so eno dešte meli, pa jim je mrlau. Veča so nej mogli roditi, tau ji je trno bantivlau. Dosta so si brodili pa se njim je te senjalo, aj edno kapejlico nin postavijo. Te so oni tam steli, gde so oni doma. Pa se njim je pa senjalo. Nej tój, lavó na brejaj aj dežo, gde je zvón. Pri zvonej naj začnejo. En bot naj s seuv nesejo pa aj skauz gor po brgej badajo. Tam, gde de bot tanota íšo, tam

nej, liki gde gor ostane, tam naj kapejlo postavijo. Te so sausadiko prosili, če tój leko zozidajo. Oni so jim dopistili pa so zozidali tau kapejlo.« Bole veselo temo si je vódebrala zdaj že pokojna *Hilda Čabai*. Pisala je o tom, kak so gnauksvejta gostúvanje služili na Gorenjom Seniki. Prispevek **Gostúvanje na Gorenjom Seniki** začne s tem, kak je pojep mogo prositi dejklo pri starišaj, kak so je po tistim v cerkvi trikrat oznanili. Gda so je od drugin vóoznanili, je leko sneja ojlda podaraj.

»Pri nas je takša šega, ka snejé nultzaprejo, aj dosta pigéjo. Zvína na pragi pa eno sajavo meklau zabijejo, ka sneja more prejkr streje ličiti. Če se gi posreči, te de flajsna, skrbéca žena, če nej, te de zapravlasta...« - piše *Hilda Čabai*. Po tejm podrauvnoma dolanapiše, kak je zvač ojdó, ka je gunčo, gda je žlato za gostúvanje zvaú, kak je mladoženec íšo po snejo, kak je bilau zdvanje pa po tistim v krčmej ali pri íži. Ešče tau tó, kakše verše so gunčali, gda so djesti goranosili, ka so spejvali, gda so sneji vejnece doladjemali. Gda so drugi deno domau šli, je en pojbiček eno črno kokauš neso. Če je kokauš ostala pri íži, te je prej sneja tó ostala.

Katarina Hirnók v prispevki **Ime Slovencev na Madžarskem nekoč in danes** piše o tom, kakšne vsefele menje so gunčali pa vónajšli Madžari Slovencom, steri so živali na Vogrskom. Zvali so nas za Tote, tau menje so núcali za tista lústva na Vogrskom, stera so gunčala slovanske gezi-ke. Nisterni pisateli so nas meli za Vandale, od 19. stolejtja so pa začnili núcati rejč Vend za tiste Slovence, steri so živali v ogrskom kraleství, kakoli ka so oni sami sebe v maternoj rejči vsigdar zvali za Slovane, Slovenje, Slovence.

Trno dugi prispevek v 3. zvezki Etnologije Slovencev na Madžarskem najdemo od *Imreja Grafika* z naslovom

Tromeja - Od srednjeevropske nacionalne trave do stičišča narodov. Piše o tom, gda pa zakoj so postavili tromejni kamen na Gorenjom Seniki, kak so se po prvi svetovni bojni pogajali, gde naj bo granica med Vogrsko, Jugoslavijo pa Avstrijo. Če je bijo te kamen med dvóma bojnama simbol, steri je Madžare spomino na zgubleno bojno pa rosag, je po leti 1990 grato simbol padaštva, prijateljstva med narodi, med lúdstvom. Pri tom kamni se vsakó leto srečajo Avstrijci, Slovenci pa Madžari.

V stari rokopisaj je gorotala **Molitef od mauk Jezóša ali Zlati očenaš**. *Marija Kozar* analizira molitev po go primerja (ósszehasonlítja) z molitvami drugi narodov. Molitev leko raztalamo na tri tale. V prvom tali spoznamo Jezúša na Olivitanskom brejji pa Židove, steri so prišli po nje-ga. V drugom tali Jezúša zgrabijo, ga mučijo, obsaudijo, ponižajo, na križ pribijajo. Najlepši tau molitve je dvogovor (párbeszéd) med Jezúšom pa njegvo materjo Marijo. V zadnjom tali te ljudske molitve je Spominjanje, gde zvejmó, zakoj trbej tau molitve moliti: *Mali Jezúš tak vali: »Da bi se eden taši človek najšo, da bi eto molitev vózmolo, sakši svetek, če pa nej sakši svetek, te pa sakši kvaterin petek, tisti človek ali ženska, če bi telko grejof mejla, kak v maurdíj pejksa, na zemla trava, na vejki listke, na neba zvejténi, njegovi greji do odpúščenji, neba do pred njim odprejta, pekel de na vóke zaprejé.« Amen.*

Judita Pavel se v članki **Moji spomini na očeta** spomina na svojoga očó Avgusta Pavla. Kak piše, »ne bi rada spomina na njega popačila, niti idealizirala. Njeja ni potrebnó idealizirati.« Hči sama tó tau čúti, ka je njegvo življenjsko delo gratalo del kulture vógrskega pa slovenskoga naroda tó, steroga se več ne da vózbristati.

Marijana Sukič

Direktor Javnega sklada v Monoštru

Na vabilo Državne slovenske samouprave je Márton Molnár, direktor Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, 1. februarja obiskal Monošter, kjer se je srečal s predstavniki slovenskih organizacij in inštitucij na Madžarskem. Le-ti so se v lepem številu zbrali v Slovenskem kulturno-informativnem centru, prišli so ne le iz samega Porabja, temveč tudi iz Szombathelya, Monsonmagyaróvára in Budimpešte.

Márton Molnár je navzoče seznanil z delovanjem sklada, ki gaje l. 1995 ustanovila vlada za podporo manjšinske kulturne dejavnosti ter ohranjanje identitete. Leta 1995 je sklad imel 400 milijonov forintov, letos razpolaga s 620 milijoni,

Martin Ropoš, Márton Molnár in Ferenc Kranjec

kar pomeni, da se pri dodelitvi sredstev ni upoštevala vsa-koletna inflacija. Delovanje sklada usmerja 26-članski kura-torij, ki sestoji iz predstavnikov 13 manjšin ter zastopnikov parlamentarnih strank in državne administracije. Predsednik kura-torija je vsakokratni predsednik Urada za manjši-ne. Sklad razpisuje štiri večje natečaje. To so t. i. namenski natečaj (kultura, otroške in mladinske kolonije, verska de-javnost, založniška dejavnost, gledališče, lokalni manjšin-ski mediji i. t. d.). Večja vsota je namenjena manjšinskemu tisku. Sklad podpira po en časopis pri vseh narodnih manjšinah (12 ter štiri časopise romske manjšine).

Največja debata se je razvila okrog manjšinskih štipendij kajti predstavniki manjšin bi radi dosegli, da ima pri ocenjevanju večjo težo t. i. manjšinska aktivnost. Direktor sklada je razložil, da kandidati za šolski uspeh dobivajo 500 točk, kar pomeni pravzaprav 100 točk, kajti dijak oziroma študent, ki ima slabše povprečje kot 4,00, ne more kandidirati za štipendijo. Za manjšinsko aktivnost (aktivno govorjenje materinščine, sodelovanje v društvih, kulturnih skupinah) se lahko dobi 160 točk. Direktor javnega sklada ocenjuje, da je manjšinska štipendija v zadnjih letih zgubila svojo prvotni namen in velikokrat deluje kot socialna podpora.

Sklad namenja določeno vsoto tudi manjšinskim umetnikom in ustvarjalcem.

Direktor sklada je navzoče opozoril, da je pomembno, da se držijo terminov tako pri vložitvi natečajev kot pri uresničevanju programov. Pri izpolnitvi obrazcev ter pogodb je opozoril na natančnost, kajti najmanjša formalna napaka je lahko vzrok za izključitev kandidata.

Slovence v kura-toriju zastopa Ferenc Kranjec, ki je ponudil svojo pomoč vsem tistim, ki se želijo udeležiti natečajev Javnega sklada.

M. Sukič

Papiri pripovedajo

Marijina podoba

Pobožen mesečni **Marijin list** je med 1904 in 1941 izhajal, vsaki mesec 8. na spomin petdesetletnice razglašena verske istine od Marijinoga nevtepenoga poprijetja leta 1904. dec. 8., gda je te list, kak prvi pobožen slovenski list Slovencom Slovenske krajine do rok dani", kak piše v vsikšoj številki. Od 1904 do 1915 je emo dugi naslov: *Nevtepeno poprijeta Devica Marija, zmožna Gospa Vogrska*.

Marijin list so pošilali v evropske rosave, v Južno i Severno Ameriko, Kanado, Avstralijo z Novinami i Kalendarom Srca Jezušovoga vred. V te novina je našo lüstvo najšlo slovensko štenjé. Nej samo versko, liki splošno kulturno tó. Za te novine je svoje prve pesmi napiso Avgust Pavel. Do 1913 so pisali z madžarskimi litarami, po tistom s slovenskimi.

Na Marijinom listi je bila skor vsikšo paut Marijina podoba. Samo v ništerni lejtaj so meli gor kaj drugo. Tau se je lüstvi nej vidlo, pa so spitali: **Zakaj nega gor Marijine podobe na Marijinom listi?** V novina j 8. marca 1930 je urednik Jožef Klekl etakši odgovor dau:

„Naši dragi naročniki nas z edne fare pitajo, zakaj nega gor na tabljaj Marijinoga Lista podobe Nevtepene Device kak je negda bila gor!? To pitanje nas zaistino do dna srca veseli. Vidimo najmre z

njega, da naše dobro lüstvo veseli, če vidi podobo svoje dobre nebeske Matere. Pa naj bodo ti dobri naročniki potolaženi, ne je vzeta doli podoba Nevtepene Matere z Marijinoga Lista. Gor je ostala, samo ne so je dobro poglednoli. Marijina podoba se najmre ne slika samo v edno formo, nego v sto i sto form. Vsaka forma pa ma svoj pomen. Naj ne bi edna forma postala prenavadna, zato se te vnoge forme menjajo. Tak delajo vsi listi, kak je napravro zato tüdi naš. Kakšo podobo si je pa te zvalo? Gledajte eto:

„Na sredi M. Lista vidite edno okrogolino. Ne je nikaj potreto, nego popolna okrogolina je. To pomeni popolnost. Što pa nosi to popolnost? To popolnost nosi tisti, šteroga ime je zapisano v to okrogolino. Spisano je pa notri: MARIJA. Probajte samo četi, pa najdete ka zdaj pišemo. Okoli Marijinoga svetoga imena je pa dvanajstero zvezd. Te zvezde pomenijo Marijine dvanajstere jakosti: čistost, ponižnost, libezen itak dale, z šterimi je bila ta najsvetejša žena okinčena i štere glasi že 26. leto Marijin List i k šterim vodi, naj bi ž njih dragi naročniki v kem vekšoj meri mogli zajimati. Vidite to je zdaj Marijina podoba na platnicaj Marijinoga Lista. Jeli ka je jako lepa! Samo razmiliti jo moremo. Zdadjo že razmimo i mo si prizadevali ka mo mi tüdi kem bole i kem prle spodobni k toj podobi. Ve naslikana Marijina podoba tüdi pride gor, ali letos ostane ta. Mamo že lepo pripravljeno, tečas pa le gledajmo to i pletimo po njoj dostia zvezd okoli svoje düše!“

Marija Kozar

Dr. Jožef Smej – 80 lejt stari

15. februara 1922. leta so se v Bogojini naraudili gospaud mariborski pušpek *dr. Jožef Smej*. V gimnazijo so ojdli v Murški Soboti, za dühovnika so se včili v Maribori in v Sombotelu. Tu so se navčili vogrski tó. V Sombotelu so je posvetili za dühovnika 1944. leta. 1974. leta so v Ljubljani doktorirali. Od 1969. leta živijo v Maribori, gde so pomožni pušpek gratali 1983. leta. Gospaud Smej se zanimajo za zgodovino Prekmurja in Porabja tó. Napisali so več kak dvejstau publikacij. 55 o življenji erični lidi, 14 o knjigaj, 22 knjig so dojobrnilli na slovenski jezik in 21-krat so pisali o zgodovini kakšne vesnice. Gda so se v Sombotelu včili, nejsjo meli slovenske knjige, zatok so sami začnili pesmi pisati. Te pesmi so vóдали po štirideset lejtaj, 1992. leta pod naslovom »Kapla na kantli«. Gospaud Smej so napisali edne kuste

teli včili, nejsjo meli slovenske knjige, zatok so sami začnili pesmi pisati. Te pesmi so vóдали po štirideset lejtaj, 1992. leta pod naslovom »Kapla na kantli«. Gospaud Smej so napisali edne kuste

knjige o življenji Mikloša Küzmíča. Od šestdesetih lejt 20. stoletja odijo v arhiv sombotelske pušpekije, v arhiv Železne županije pa od sedemdesetih lejt. Gospaud Smej so na slovenski jezik dojobrnilli dva romana od Géze Gárdonyija in edne od Ferencza Móre.

Gospaud Smej zdaj pišejo predavanje o Avgusti Pavli, kak je včuu slovenske dijake v Sombotelu, šteri so se tü včili za dühovnike. Predavali do v Maribori na konferenci o Avgusti Pavli.

Gospaudi pušpeki Jožefi Smeji želejmo vsi Slovenci na Madžarskem dobro zdravje, Baug naj je živi eške dugo lejt!

10. obletnica moškega kvarteta iz Martinja

»Pojejo kak angelci«

Moški kvartet iz Martinja je 2. februara svetiu 10. obletnico. Dvorana v Gornjih Petrovcih nej mala, ali nabito puna je bila z lidami, ki radi imamo petje in sami tó radi

kvartet je prvi nastop emo na božičnem koncerti v gorenjeseničkoj cerkvi 1991. leta. Te je moj, zdaj že pokojni mož, etak pravo: Vejš, mama, tej podje pa tak lepau

Štefan korila, politizirala pa naure krave naganjale na odri, so se fantje iz kvarteta preoblekli in nas presenetili z narodnozabavnimi pesmimi.

Presenetili so nas gospaud župnik Lojze Kozar, brat pevcov, s projekcijo diapozitivov. Med tejm, ka smo gledali lepe kejpe, smo pulšušali klasično glasbo. Kak smo gledali te kejpe, smo leko gorprišli, ka človek največkrat ne vidi tadala od svojga nausa. Kakšne lepote skriva naša krajina, Srebrni bregj, pavarске iže, delo, okolje?!

Te večer nas je čakalo eške eno presenečenje. Na programi so pozdravili Pomurca leta 2001, tau pa nej biu nišče drugi kak gospaud Ivan Camplin.

Moškomi kvarteti iz Martinja želejmo eške dostikrat deset lejt uspešnoga dela. Ostanimo še tadala dobri prijatelji, mi, ki živemo na toj, in vi, ki živete na drugoj strani Srebrnoga bregja.

Vera Gašpar
Posnetek: I. Barber

spejvamo. Tau je bila skupina deklet od Grada, nonet Lyndwa. Vabilo na tau obletnico je daubo Mešani pevski zbor Avgust Pavel tó. Navzoče je pozdravo pa je program vodo Srečko Kalamar.

Pri moškóm kvarteti spejvajo trgé Kozarovi bratje, Ciril, Metod pa Danilo, štrti je saused Lojze Andrejek. Vodi je Ciril Kozar. Moški

spejvajo kak angelci. Od tistoga mau ma naša ves pa naš pevski zbor z njimi stike. Dosti programov smo meli vküper, nej samo v Porabji, liki v Budimpešti, Mosonmagyaróvári pa Sombotelu tó.

Program jubilentov je bu trno bogati. Najprej so zapele oni sami, potem pa nonet in naš pevski zbor. Med tejm cajtom, ka sta se Trejza pa

Svejt se je na glavau postavo Svejt se je na glavau postavo

3. februara se je v Slovenski vesi svejt na glavau postavo. Borovo gostúvanje so meli. Vej je pa tau nika čúdnoga nej, če smo pa bili v fašenskom cajti. Že samo borovo gostúvanje je na glavau postavleni svejt, vej pa mladina v vesi mora za štrafj baur vlejtí, sneja pa ženin sta nej istinska, vse je samo za šalo.

Penzionisti Društva porabskih slovenskih penzionistov iz Slovenske vesi pa Monoštra so si pa nika zmislili pa so baur vlekli samo za šalo. Tau staro šego so ešče bole vöobrnauli, kak je že itak

vöobrnjena. Namesto rednoga völkoga baura, kak so tau Slovenčarže šagau meli, so vlekli mali borič. Dapa zatok te mali borič nej tak mali bijo, ka bi nej zdržo snejo pa ženina. Pri pravom borovom gostúvanji je tak, ka sta v vesi najstarejša de-

kla pa najstarejši pojep ženin pa sneja. Penzionisti so s tejm nej bajo meli. Kakkoli je lejpa bila njina sneja, se je zatok vidlo, ka nej več rošno mlada. Ranč tak kak svadbice pa družbange, steri so vlekli baur. Če rejsan je pri penzionisti tak, ka gnauk tú

trga, gnauk tam boli, zdaj ji je nika nej trgalo pa bolelo. Te »starejše« svadbice so tak djufkale pa popevale po cejlj pauti, kak če bi dvajsti lejt stare bile. Če smo pa družbane malo bole od skrajek poglednili, smo vidli, ka so za lejpe bajúsi dosta črni klabajsov taponúcali, večer pa dosta zajfa... Vragauvege, ciganjice, barbejge, Fašenki pa Lenke, te maškare so vse starejše bile od 55 lejt. Najbola flajsna je bila Annuška, stera se je za malo dejte, dojenčka oblejkla. Njeni štanicli iz bejloga platna, stero-ga je mejla obejšnoga kauli šinjeka, je puni bijo pejnez. Gvušno zatok, ka je v cuc-linskom glaži namesto mlej-ka dobro vino mejla.

Najbole se je te vidlo, ka je tau borovo gostúvanje vöobrnjeno, gda se je na konci pop brž prejkzravno v vruga pa je »stari-mladi« par nej vkúpzdu, liki razpito, razlaučo. Ovak je pa vse tak bilau kak na pravom borovom gostúvanji, baur(ič) so večkrat stavili, manjasto mladino so šinfali, mlajši so

djaukali, ka so se postrašili vruga...

Istina, ka so tej penzionisti tau borovo gostúvanje bole za šalo mislili pa za tau, ka bi mlajšom, svojim vnukom pokazali, kak so se gnauk-svejta na fašenek veselili. Dapa zatok je skurok telko lidi, gledalcov bilau, kak če bi istinsko borovo gostúvanje bilau. Prišli so lidgé iz drugi vesnic, največ pa iz Varaša, ka bi vidli, kak se veselijo penzionisti iz Slovenske vesi pa Monoštra. S penzionisti vred pa mladina pa mlajši tó. Kakkoli so penzionisti najprva mislili tau prireditev (rendezvény)

samo zase, je vsigdar več lidi vcújprišlo, vsigdar več se je glasilo, ka bi oni tó radi vcúj bili.

Kak so si vse tau vözmislili, kak so se pripravljali, vse tau leko preštete v članki Klare Fodor.

M. Sukič

Posnetki:

Jože Hirnök, Csaba Tóth

„Nas štja vejn Baug rad ma“

Slovenčarstji pa varaštji slovenstji penzionisti so nam lejpo peldo pokazali, gda so organizirali borovo gostúvanje „za šalo“, kak se leko pripravi kaj tak, ka njim cejla Slovenska ves na pomauč stauipi. Nikoma naj ne bau žau, dapa v tejm je „fökolo-mpos“ bila Antal Majči neni, stera je prej več tjednau samo na biciklina visala pa cejle dneve langnivala po

vesi. Na, vej njena čer Ilda Pustai, predsednica slovenske samouprave, skur ranč tak, nej zaman, ka djabuka ne zleti daleč od djablane. Dapa, splačalo se je. Penzionisti so najprvim sami prišli vtjúper si zgončat, ka pa kak naj bau. Gda smo se že štrtič najšli, sam mislila, ka mo stene kulturnoga dauma mogli tadale dejvati, telko lústva je prišlo vtjúper,

mladi, starejši, moštji, podje, dekle.... Iz Varaša je furt taum bila Aranka Schwarz pa Margit Kukor, stere dvejt sta brigo mele za Varašance. Ka ma prajti o tejm štja **Iluš Bartakovič**, stera je od začetka na pomauč bila pa štja svatbica tú.

„Dja sam se sprvoga tú bodjala, gda je mena tau Majči prajla. Ali gda smo parkrat vtjúper prišli, sir nas je več

bilau. Kak smo guncali, ni štja nej pravo, ka dja nej. Vsakši je pravo, dja tau ta napravim, dja tau spečem... Tau me je že te tak veselilo, kak mi tau guncimo, kak tau bau, kak tisto bau. Cejla ves je stejla, dja ne vej, kak je tau bilau. Vsakši zatok rad ma malo norijo. Zatok je tau spoj lepau za Slovensko ves, ka gda kaj trbej, te zatok se ništje vö ne vleče. Mena

se tau spoj vidi, gda lústvo tak lopau leko vtjúper spravi pa se s cejle krajine vsi vtjúper veselimo. Lejpi cajt je tó bio, ka nas štja vejn Baug rad ma. Samo je telko bila falinga, ka tú mi v vesi mamo svablicine gvante, samo taše šurtje nej mamo. Na pa te iz Varaša Erži Geček, ona je prajla, ej pa ka mo te zdaj vami delala, pridte, ej vam dja zašijem. Tak ka nam je

Svejt se je na glavau postavo Svejt se je na glavau postavo

lejpe gvante zašila, Annuš Unti nam je pa naredla papirnaté vence, pūšle. Tau je trbelo videti, kak smo lejpe bile!"

Tau bi dja tū nikdar nej brodila, ka se njim tak lepau posreči te den. Pa je bridki žma dōjn ostano v mena. Na, vej tau več tū namo dala valati, ka furt na drūdje trbej poslōjšati! Zakoj? Pitala sam od vōobrnjenoga popa pa biraufa, maloga biraufa, če trbej ozvočitev (hangositás),

ka de vse vanej. A, njim prej nej, ka oni kreptji glas majo! Na, te kreptji glas se v nedelo tū vōobrnno. Tak birauf kak vrag, eden je bola zamuknjeni bijo kak drūdji, mislim, ka se njima sam vrag potegno v gonte. Maloma biraufa se je pa posrečilo tak drejti, ka se je štja z hora tū dola kobacno. Drūdji bi se tū, če bi ga kaša maškara tak stisnila za moštje potače, kak njaga.

Naj se od toga svojoga greja nikak malo leko rejšim, sam prosila snejo Kati Nemet pa ženina Lacina Makoša, naj mi sprobata ponauviti, ka sta njiva gončala. Njeva sta se mi pa rejsan smilila, nej njima dojšlo, ka sta taum na borej zvedla, ka se neta zdavala, litji razpitavala, te njima štja v dvaugo dzejitji tau tū trbelo vōzbroditi zakoj. Pa te štja brezi mikrofonta! Dapa tak sta se obadva znajšla, ka če bi se več tjednauv pripravljala, bi nej mogla tašo dobro vōnajtj. Žau mi je, ka je malo lūstva leko čulo. Zatau smo meli eno cejlo od dajo v slovenskom radioni, en mali tau te pa leko šteli eti.

- Kati, mi smo tak steli, naj sneja ne bau lejpa, naj ma bola zamanjskoga, vōzbrnjenoga gvant, niši smejš-

ni pūšeu pa si ti buma tak prajla, ka bi ti rada bila lejpa sneja. Ka je tak bilau, zatau se moramo za(h)valiti Erži Geček z Varaša, ka ti je ona posaudila gvant, eštja ga je na tvojo tejlō prejk naprajla tū, pa Ani Unti s Traušče, stera ti je papirnatj bejli pūšeu naprajla. Zakoj si mejla tašo željo?

„Dja sam rada bila, ka sam zdaj dunok gnauk lejpa bila, samo tau eno vōlko žalost mam, ka nejmam zobe, dapa tak sam si fejs lampe stiskavala, samo sam vrnje zobe vsigdar kazala. Nej bi zatok rada grda bila, dja sam tō bola djizdava. Taši lejpi gvant pa lejpi pūšeu sam dobila!"

- Laci Makoš, ti si pa bijo ženin. Gda so tau teba oprvim prajli, ka št ti ženin, ka si si brodo?

„Dja sam sprvoga ranč nika nej vedo, ka bau v našoj vesi. Samo gda me je Plejvcina (Antal) Majči zgrabila na pauti pa mi prajla, ka mo dja ženin djé. Te sam pravo, ka v Slovenskoj vesi dosta od mena starejši moštji djestejo, zakoj pa tiste ne zoveta,

dja sam štja nej tak stari dje. Na, mena te tak nikak vola prišla, vej zdaj tejm starejšim dja pokazem, ka dja sam se že gnauk oženo, tejs se se pa štja ranč nej oženili."

- Kati, gda te je pito vrag, zakoj se štjeta razpitati, ka si vej dala vōnajtj v tistō nevauli?

„Prajla sam, ka je den do dneva pijan, je zalokani kak šaluk pa tak pijan domau pride pa den do dneva nika ne dela. Dja v fabriko ojdim, doma mam v štala puno mare, v glejva puno svinj, daj vse sama obrediti pa te naj štje večer nalečem djesti pa vse. Tau vse ne morem. Trūdna sam dje, gda večer spat deva, te drugo nej, samo, ka bi k mena ušo pa bi me rad emo pa samo mlajše redo vsikšo leto. Vonja pa tak od piti kak cefre. Dja z njim ne morem spat, tau že nej mogauče dje. Morava se razpitati. Pa se den do dneva kuriva. Pa me te biti tō štje, če je nej tak, kak on štje."

- Laci, ka si pa staupto ti na tau?

„Ka je mena žena prajla, tau nej istino dje. Vej se pa cejli tjeđen v gauštja tepe, niši asek ne prinese domau. Domau pridem z dela pa sam lačen, nejga obeda, nejga večerdje. Gvant v kaut tapočani že eden tjeđen pa ranč nanga ne pogledne. Gnauk tō, gda sva vtjūp spala na enoj postali pa vnoči ta segnem, žene nin nejga. Tavō na okno poglednam, tam se pa niši grm djiba. Tavō dem, poglednam, dja trikrat taši krepek človek je vōstaupto, kak sam dja djé. Pa s tašo ženov kak leko žive?"

- Zdaj pa malo „kauštajmo“, če bi njeva štja tadala leko gončala, ka vse bi tapotočila enomi drugo-mi?

„Na, gda si pa tak pijan bijo, ka sam ti prajla, idi gnauk že spat pa si dola leži, si nota išo v pisa klonjō, taum si lajo. Pa gda sam ti prajla, vōobejli tam zark pri štali, kak si te prijō štjet? Z botom si bejlo pa si štjet držō. Tau že tō ne vejš..."

„Tau že pa nej istina, ka vse poprejk gučiš. Ta mineš, kak zverina. Tašo ženo mena nej trbej. Samo se furt na Héviz (zdravilišče) odiš kaupat pa rit segrejvat, doma pa vse na mena ostane..."

Slovenčarštji penzionisti so na drūdji tjeđen štja meli brigo pa delo. Kulturni datum so mogli vred djasti, za baur so iskali tjūpca, gvant pa vse, ka so vtjūp sprosil, so nazaj nosili. Edan kočōj

se je tū strau, dapa Gerenčer bači so njim ga dali nazaj naprajti. Za eno najvejšo delo so meli pejnaze šteti pa vtjūp spatjivati, vseposedik vse vōplačati. Gda mi je Antal Majči neni kazala svoje papire, sam misljala, ka sam pri kašoj knjigovodji (könyvelő). Kak Sveto pismo! Od filera do filera ma dola spisano vse. Moram prajti, ka smo vsi bili presenečeni, gda so se pejnazdje zračunali, tjelko pejnaz je prišlo vtjūper. Bi stoj mislo,

73.760 forintov. Vsačkōma se trno lepau za(h)valimo za te dar. Baur je za 5 djezero dola tjōjpo Merkli Imre v Varaši, steri gora rejze lejs. Etak majō 78.760 forintov. Dapa ceringo so zatok tū redno meli. Eštja tak tū, ka so zvōjn krōja vse vtjūp znosile ženske, vse penzionistke so za Baug plati spekle nika. Pihalno godbo, fuvoše (10.000.Ft) njim je Drūstvo porabski penzionistov vōplačalo, vse drūgo pa s tej pejnaz. Ostalo njim čisto 27.500 forintov. Oni te pejnaze ne držijo za svoje, litji za cejlo ves. V vesi so pa na najvejšo pomauč prej gasilci, tau smo leko vidli na borovom gostūvanji tū. Če pa majō kaše programe, taum

pa nikdar ne falijo mali mlajši z vrtca. Pa če tak gledamo, tau so vnuki (unokák) penzionistov.

Zatau so dali 10 djezero gasilcom, 10 djezero pa vrtci (óvoda). Etak je prej za cejlo ves. Ka je ostalo, 7500 forintov, tisto so pa dali varaštji penzionistom, steri so se nota

zravnali. Istino, ka se je od nji malo lidi opravilo nota, dapa tej so bili tisti pravi.

Na konci se želim za(h)valiti vsej, steri ste kakoli pomagali pri tejm, ka se je tau borovo gostūvanje za šalo tak pršikalo, ka ništja sploj nej brodo naprej. Posaba se za (h)valimo vsejm tistim, steri ste prišli gledat, za lejpo vrejman pa svetomi Baugi.

Klara F.

OD SLOVENIJE...

Prešernovi nagradi Globokarju in Jesihu

V Gallusovi dvorani je bila 7. februarja tradicionalna državna proslava ob 8. februarju, slovenskem kulturnem prazniku. Na slovesnosti so podelili najvišje državne nagrade na področju umetnosti, Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Prešernovo nagrado sta prejela glasbenik Vinko Globokar za življenjsko delo in poet Milan Jesih za pesniški opus. Nagrade Prešernovega sklada so prejeli pisatelj Andrej Blatnik za kratko prozo v knjigi Zakon želje, mezzosopraniška Bernarda Fink za solistični delež v Božičnem oratoriju Johanna Sebastiana Bacha v Ljubljani in koncertov Isaaca Poscha v Brežicah, igralka Polona Juh za vlogo Mirande v Shakespearovem Viharju, Celične v Mollerovem Ljudomrzniku, Desdemone v Shakespearovem Othellu in Lepe Helene v Novakovi Kasandri, oblikovalec Matevž Medja za celostne grafične podobe zadnjih dveh let ter koreografinja in plesalka Tanja Zgonc za koreografijo predstave Kagami odsev.

Premier Drnovšek na svetovnem gospodarskem forumu

Premier Janez Drnovšek se je na Svetovnem gospodarskem forumu v New Yorku udeležil razprave o evropski prihodnosti, govoril pa je tudi o evropsko-ameriško-ruskih odnosih. Po njegovih besedah prihaja do novega sodelovanja med ZDA, Evropo in Rusijo, čemur se prilagaja tudi NATO. To trojno sodelovanje je še bolj v interesu Evrope kot ZDA, vendar po 11. septembru tudi v ZDA interes narašča. Premier je spregovoril tudi o vlogi Slovenije pri tem ter vplivu protestov na dnevni red velikih srečanj mednarodnih voditeljev. Glede slednjega je dejal, da je razlika opazna, saj so nekatere teme, kot so na primer problemi revnih držav, dobile mnogo večjo težo kot v preteklosti. Drnovšek je imel ob robu foruma številna pomembna dvostranska srečanja, med drugim z ruskim premierom Mihailom Kasjanovom. Slovenski premier se je ob robu WEF srečal tudi s svetovno znanim ekonomistom Jeffreyjem Sachsom.

Nekdanja sekretarka v Števanovci

Dosta ljudi pravi, naj bi tisti caji nazaj prišli, steri so inda svejta bili. Tak pravijo *Németh Lászlóné, Bargaucina Bőška* iz Števanovca. Dosta lejpi pa dobri spominov majo, gda so v Števanovci na občini (tanács) delali pa so dosti mladi parov vtjüper dali.

- Kak ste vi na občino prišli?

»1967. leta sam prišla ta, kak sekretarka. Trno dosta je trbelo delati, depa nej baje, ka sam za svojo ves, za lüstvo delala. Starce sam trno rada mejla pa tak brodim, ka so oni name tü. Ka je mogouče bilau, sam njim vse pomogla pa napravja. Ešče gnesden me stavijo pa k meni pridejo po meši ali pred mešov pa me prosijo, naj njim pomorem kakšne pepire vöspisati. Trno z dobro volauv napravim pa mi trno dobro spadne, ka so me nej pozabili pa me ešče gnesden gorpoiškejo. Konkretno mojo delo je bilau, ka če je bila občinska seja (tanácsülés, vb. ülés), sam mogla vse pripraviti. Naprej sam mogla dolanapisati, ka od koj de guč, sto ka more gučati. Tiste odredbe sam vse mogla vrediti meti, če sam kaj lagvo napravja, so mi prejd-nji nazaj poslali, ka je tau tak nej dobro. Če samo edna rejč nej tak bila, kak bi trbelo, je nevala bila. Depa hvala Baugi, takšno se je samo gnauk zgodilo z menov. Mojo delo je ešče tau tü bilau, če je stoj pomauč (segély) proso, sam njim mogla zriktati. Pisma pisati, nazaj odgovardjati na pisma. Depa nej kak zdaj, ka je vse moderno, te smo ešče stare mašine meli in je tak pomali šlau ka vse. Najoprvm mi je bijo prejdjan (Pincak) Karel Horvath, potistim Konkolič Vendel, na konciji je pa Kovač Laci bijo. Vsačšim je dobro bilau delati, bili so redni in sam rada z njimi delala.«

- Kakšno šaulo ste mogli meti, ka ste leko na občino prišli?

»1965. leta sam končala gimnazijo v Körmeni. Najoprvm sam prišla v Kradanovce na šaulo, kak leranca brezi diplome. Tam sam delala edno leto, potistim sam pau leta včila v Števanovci. Te so me pitali, če nemam volau na občino titi. Pa sam si tak zbrodila, ka bi dobro bilau. Po spremembi sistema, gda se je vse obrnauilo, te sam si pa tak zbrodila, ka enjam, ka mi je že dojšlo, vejpa djestaju mladi, šteri tau delo leko opravijo. Ništarni tau gučijo v vesi, ka so name taposlali. Tau je nej tak, dja sam sama tam njala tau delo, dojšlo mi je.«

- Ne vejm, če je tau istina, ka je gnauk svejta ešče na delavnom mestu vse bole korazno bilau kak zdaj.

»Tau je pa buma istina, bole je vse korazno in veselo bilau. Dja ešče zdaj nazaj odim, če kakšne račune mam pa se kaj morem z njimi zgučati. Meni se tak vidi, ka je zdaj že nej tak, kak je te bilau. Z lüstvom se je bole leko vse zgučo, zdaj nišče nema časa. Meni tau tak dobro spadne, gda me ešče zdaj večkrat stavijo po pauti pa mi pravijo, ka sam njim doste vse pomogla, ka so nej vogrski razmeli in sam njim pomogla doj obrnauti pisma in kakšne papere.«

- Vi ste dosti mladi parov vtjüper zdali, tau vam tü dobro spadne?

»Tau vejš, ka je tau dobro, gda vidim, ka sam toga pa tistoga tü vtjüper zdala. Na tau ti morem nika prajti. Gnauk mi je eden moški pravo, ka je on name tak čameren. Pitala sam od njega, ka zakoj, vej sam pa dja njemi nika lagvoga nej napravja. Te mi

je pa tisti moški pravo, ka zatoga volo, ka sam dja njega vtjüper zdala z ženov. Nej je zatoga volo pravo, ka bi se ma nej pršikalo, samo za hejca volo. Dja sam se pa tak zbojala, ka sam rejsan kaj trno-trno lagvoga napravja.«

- Ka pa zdaj delate?

»Od 1991. leta mau delam v Kulturnom daumi in v knjižnici v Števanovci, depa samo štiri vöre delam. Nej samo tau, liki pucam nalagam pa pomagam Kovač Lacina, ravnatelj šaula, če kakšne programe majo. Tau morem tau, liki ča če bi Lacina nej bilau, te bi zatok mi nin nej bili. Z dobro volauv vse napravim, ka se meni tau trno vidi, gda se v vesi malo najdemo in si pripovedjamo. Djeseni smo grauzdje brali, vzimi smo goščice lüpali, korine smo redli na študeneč, papernaste rauže, darven-tje smo pleli pa košare, kor-

bače, cejkare. Te smo kloce djeli, makove bejgljine. Tak je fajm bilau, potistim smo pa dosti plesali. Tau se meni vidi, ka zdaj en par lejt tak vse nazaj pridejo te indašnje šege pa človek te lejpe, stare spomine nazaj dobi, ka je že pozableno.

V knjižnico furton več ljudi pride, istina, ka autobus (bibliobus), ka iz Murske Sotebode odi, mi je malo na kvar, ka mlajši raj ta dejo kak k meni. Furton njim pravim, vejpa dja tü mam takšne knjige kak oni. Vsačši mi pravi, ka nemam takšne, ka so tam baukše. Vejpa dobro, zatok sam nej čamerena, samo je meni malo nakvar tau.«

- Od držine mi kaj povejte!

»Najoprvm morem prajti, ka je moja mati Vogrinka in ranč tak lepau guči slovenski kak eden Slovenec. Ona se je mogla navčiti slovenski, ka so mojoga očo stariške nej vedli vogrski, pa so si nika mogli zgučati. Držina je velka, mam šest vnukov, sploj so redni in dobri. Dekla se je kraj oženila, istina, ka nej daleč, tøj je ostala v vesi, sin se je pa domau oženo. Mojamauž je Vogrin, z njim sam se v Kradanovci spoznala, gda sam tam včila. On že dosta razmej slovenski, ka ga ne more odati. Dvej sestere mam, edna je v Székesfehérvári, druga v Mosomagyaróvári. Menša sestra lepau guči slovenski, vekša ne vej. Dja našim mlajšom tü furton tak pravim, ka ne smejo tau rejč pozabiti, pa naj gučijo, ka je slovenska rejč najlepša.«

Valerija Časar

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

Od palinke do volitev

19. januara je bilau pri Smođiši v Otopcih največšo ocenjevanje palink v Sloveniji. Iz cejlje Slovenije so prinesli vzorce (mintákát) pa še z Madžarske tó, naj zvejo, kakšno palinko majo. **Šolín Zóli** je taposlo pau litra slivove palinke za vzorec.

- Mislili bi, ka zlato ocejno dobi vaša slivova palinka?

„Dja sam tau vedo, gvušan sam bijo. Če ta palinka ne dobi prvo mesto, te edna nej. Že te, kak sam vküpbrau sad, kak je vövrejla, kak je vözažgana bila, sam vedo, ka dobra baude.“

- Kak trbej slive brati? Ne j vseeno, kak je gorapobere mo?

„Tau vejš, ka nej. Dosta je taši, steri slive dolastrausijo, dolastepejo, tau nej dobro. Zato, ka taše tü dolastepejo, stere so ešče nej zrejle. Dja sam slive skur dva mejeseca brau. Pa vsigdar sam samo tiste gorpaubro, ka so dolaspadnile. Dočas sam vöodo pod slivo, ka je slejdnja nej dolaspadnila.“

- Vi radi mate palinko?

„Dja ne smejm piti palinko, zato ka mi je barbejr dolazapovedo.“

- Pa te zato itak tak skrb mate, naj dobro palinko mate?

„Človek, če dela, te naj tak dela, naj dobro bau. Tak nej vrejndo delati, če tanapravi pa tisto nej dobro.“

- Gda slive vküppoberete, ka te delate z njimi?

„Notra je v edno kupanje vlejem pa je te tam vküpstüčem. Dja je ne semlejm vküp, kak edni delajo, zato ka se te guščice vküpsterejo. Pa če se vküpsterejo, te palinka tašo bridko žma dobi

pa te že nej dobra. Gda slive vküpstüčem, po tistim je notra v bečko vlamem. Tü pa skrb trbej meti, gda začne vreti. Ešče cejlak ranč vö ne zavrejo pa dja te že bečko dolazaprem. Če ešče vre potistim, te tisti luft vsakši den gnätuk vöpotistim iz nje, nej ka bi rancünila bečka.

Dobro palinko samo iz dobroga sadja leko napravi. Edni vsakša fele sadje vküppoberejo pa vse vküpsamelajo pa mislijo, ka do dobro palinko meli. Tau ranč tašo, kak gda ženske tñujajo, tam tü nej vseeno, ka notra v pistjar skladejo.

Na pa te gda vözavre, te dja pri slivaj tak štiri, pet mejesecov čakam pa te je ta dam odpelati v üto (žganjarno). Tam tü skrb trbej meti, zato ka tam tü naleki leko zapravi palinko. Če stoj kakšno lagvo palinko vözažge pred menov, te pri prvom kotli moja palinka tü žma dobi. Zato ka od prejšnje ešče telko ostane v cejvi. Gda mojo palinko vözaždejo, te dja veltje glaže nesem pa ta notrazlejevamo, zato ka od plastičnoga kanistra tü žmaj dobi. Gda sam tau palinko domau iz üte prineso, te sam go včasim kaušto. Dapa samo telko, ka sam go malo na djezik zvejo. Te sam že vedo, ka je tau spoj dobra palinka.“

- Vi samo slivovo palinko mate?

„Nej, vsakšo fele mam. Dapa pri meni je djabočna, gröjškova palinka tó dobra. Zato

ka samo lejpo sadje berem. Odijo tü pri meni doktordje, ravnateljde, pa vsakši tau pravi, ka je moja palinka najbauška.“

- Ka mislite, letos tü dosta sadja baude?

„Kak vögleda, letos malo baude. Sliv gvüšno ka nede, zato ka je lani dosta bilau. Drüdjü sad pa, sto vej? Zdjaj je topla, drejvdje brž vöpožene, potistim pa pride

kakšen mraz, pa vse tapozebe.“

- Vaši starišje so tó dosta palinke žgali?

„Prva so nej telko žgali, zato ka so djaboke odali, sliv pa nej tak dosta bilau. Dja zdaj zato mam tak dosta sliv, ka moji sausadje, eden barbejr pa eden direktor, sta mi sé dala, naj si slive gorapoberem. Zato mam dja telko, ka pri trej ramaj vküpperem. Zato, ka oni nejmajo za tau čas. Direktor pa spoj nej, zato ka je on direktor Gallupa (agencije za javnomnenjske raziskave). On zdaj spoj dosta brig ma. Večkrat je že bijo po televiziji tó. Tau je gučo, sto kak dobi na volitvaj. On že tau vse vej.“

- Pa zavadijo zato kaj?

„Oni spoj zavadijo, bauške kak Sonda Ipsos. Pred štiri lejtimi mi je tó pravo, sto zmagá (gyöz) pa zdaj tó. Tak ka dja že vejim, kak kaj baude na volitvaj.“

- Sto dobi, vejte?

„Samo Orbán, pa nej Medgyessy. Tak ka nej postkomunisti.“

- Dja sam tak čüjo, ka zdaj MSZP bauške stoji.

„Tau nej istino, tašo nega. Zdjaj sam čüjo, ka Orbán je vanej v Meriki pa tam je odlikovanje daubo. Nej zaman, zato ka je dober minister. Tak ka de on do 2006 pelo rosag tadala.“

- Dosta je taši, steri pravijo, ka zdaj pridejo Romuni na Vogrsko delat, ka je tau tó Orbán tanapravo, nej?

„Tau nej baja, samo naj pridejo. Tak dosta taši služb je, kamo se Vaugri neškejo glasiiti. Samo naj delajo. Čüjo sam tau, ka tam eden človek, na vogrstje pejnaze, osem djezero služü. Iz tauga dvejezero plača na autobus pa ma šest djezero ostane. Samo naj pridejo pa naj delajo.“

- Ka baude zdaj s Torgyánom, zato ka je njegva stranka (FKGP) na štiri tala razpadnila?

„Tau se ne šté, prava stranka je tista, steri dr. Torgyán József volo. Dja mo tó Torgyán doktora volo.“

- Ka baude, če ranč notra v parlament ne pride?

„Ah, tauga se nej trbej bojati. On je tak pravo, pa dja tó tak mislim, ka zdaj oni več dobijo kak pred štirimi lejti.“

K. Holec

... DO MADŽARSKE

Viktor Orbán častni doktor

Madžarskemu ministrskemu predsedniku Viktorju Orbánu je Univerza Tufts v Bostonu podelila častni doktorat univerze, ki ga je prevzel 11. februarja.

Nova socialna stanovanja v Monoštru

8. februarja so v Monoštru predali 11 novih socialnih stanovanj, ki jih je dala zgraditi mestna občina. Investicija je stala 67 milijonov forintov, 70 odstotkov vsote je mesto dobilo na natečaju Szechenyi. Stanovanja je predal državni sekretar Ministrstva za gospodarstvo, Béla Glattfelder.

Programi, prireditve

- Slovensko društvo v Budimpešti je 16. februarja priredilo slovesnost ob slovenskem kulturnem prazniku. V programu so nastopile ljudske pevke iz Števanovcev.

- 16. februarja so v Šalamecih priredili veseli večer s stariimi običaji. Posamezniki iz Porabja so pletli košare iz šibja, cekarje iz koruznega ličja, izdelovali rože iz papirja.

- V Óriszentpéturu bodo 8. marca otvorili Narodni park, katerega del bo tisto slovensko Porabje. V otvoritvenem programu bo sodelovala gornjesenška folklorna skupina.

- Zveza Slovencev na Madžarskem pripravlja 10. marca praznovanje ob dnevu žena. Ob tej priložnosti se bosta predstavili otroška povest Ferija Lainščka Pojep na dejedekovom biciklini ter pesmarica Franceka in Dušana Mukiča z naslovom Füčkaj, füčkaj, fantiček moj. Nekaj pesmi iz pesmarice bo zapel harmonikar Laci Korpić, pripravljajo se pa tudi fantje iz mešanega pevskega zbora na Gornjem Seniku.

Spomini Fincine matere na bojno

Labricz Ferencné po domanjom Fincina Juliška je Moniki Dravec pripovedala o tistaj cajtaj, gda so Rusi na Gorenji Senik prišli.

„Tisto je strašno bilau, cejla soldačija je tū tagor ūšla na Martinje. Māro smo vse v lasej meli, ženske pa dekle smo pa nin sranjene bile, ka naj nas Rusi ne najdejo. Ednoga Gorenjsenčara, Bazejkinoga Franclina, so Rusi bujli za žene volo, ka ženo skriu, ka go tak sto obraniti. Nevarno je bilau, pa smo se trnok bodjali. Znam, ka so se moja mati tak nutnamazali pa taši stari gvant so nosili, ka že vse ronjavi biu. Depa nej samo moja mati, liki drūge ženske so tō tak grde ojdle. Gda večer grato, te smo Pekina Micka, Pekina Ana, Paušarna Ana pa mi sestre v ednoj iži spale. Večer so pa Rusi prišli. Nam so zato nika nej djali, ka so stariške kričali. Moja sestra pa pod vankišom oček mejla pa ednoga Rusa vdarila, gda paulek nje prišo. Tak ka je vse krvavi grato pa te so se zbodjali pa so odleteli.“

- Tistoga Rusa je nej bujla vaša sestra?

„A, nej ga bujla, samo telko ga je vdarilo po lampaj, ka se ma krv pistila. Ka je odo tam kauli nje! Biu je eden, šteri je Ruse vodo pa je un znau, ka iz sausede dekle tō pri nas spijo pa te nagnau štiri Ruse pripelo. Potistom že vsikša posaba spala. Tišlar-ska Micka je pa za omarom stala cejlo nauč, ka se je tak bodjala. Vodnek smo pa tak skrite bile.“

- Kak so tistoga moškoga bujli, šteri je ženo sto obraniti?

„Tisti je včasik mrau, ka so ga dojstrlili. Te eške stra biu v vesli! Trnok smo se bodjali, ka nas, druge tō kaj skvarijo,

depa vala Baugi, se drugo zato nej zgudilo.“

- Že so zato gučali po vesi, ka Rusi pridejo, ali samo tak na naglo so es prišli?

„Tau so tak naglo prišli. Gnauk en zranek rano je cejla vojska tū na Martinje tap-rejk ūšla. Tau smo znali, ka dejo, depa nejsmo brodili, ka do eti skauz šli. Dugo so tū v vesi bili. Doma pri oči je tō eden Rus biu nutskvartearani. Pokoj je biu pri rami, ka več niške nej tam odo, ka so se bodjali od prejdnjoga. Tau so gučali, ka tej Rusi bi na Stankovce pa na Ženavce mogli titi, depa so se zmejšali pa so eti prišli.“

- Če bi se nej zmejšali, te bi na Gorenji Senik njim ranč nej trbelo priditi?

„Nej, te bi es nej prišli. Paut nji gnako es pelala pa so samo gnako šli. Strašno dosta ji je bilau. Po ižaj so ojdli pa kradnili, kokauš pa vse, ka so najšli. Rus samo v dvorišče prišo, kokauš strejlo pa go že neso. Front biu, ka smo mogli delati? Iстина, ka tisti so nej nevarni bili, šteri so samo skauz Gorenjoga Senika šli. Depa ka so sledik prišli pa so tū ostanili, tisti so lagvi bili.“

- Tjelko lejt ste stari bili, gda so Rusi nutprišli?

„Petdvajsti lejt sam stara bila. Iстина, ka smo mi skriti bili, ka cejli keden saused-sauseda nej vūdo, ka so samo moški vanej ojdli. Gda so Rusi prišli pa po ramaj so omare goroperali, te je eden materi tō pravo, ka gde maš barišnjo (deklo), ka gvant tūj ge, barišnje pa nin nega. Mi smo pa te že gor na paudi (podstrešje) nut v slami skriti bili. Gda so mati gesti nam nesli, te so mačka zvali, tak če bi mački gesti nesli. Mi smo pa te slamo krajpopravili, pa smo geli. Rusi so pa te varnu skauz dvorišča šli,

depa nas, vala Baugi, se nej vpamet vzeli.“

- Te potistom so se vaši stariške tak zbrodili, ka baukše bau, če te se na paudi skrivali, gda so vaša sestra tistoga Rusa vdarili?

„Ja, ka tau so nej brodili, ka nut v slami smo gé. Vnoči gdakoli so prišli pa so dekle iskali, dačas ka tisti predjen nej tam pri nas spau.“

- Kak ste tau ladali, ka vnoči-vodnek ste nut v slami bili?

„Ka smo znali delati, če smo se bodjali, smo mogli trpeti. En, dva kedna je tau tak šlau, pa te gda bi že mer biu, te smo pa mogli bunkere kopat titi taprejk na Štajersko. V Neuhausi smo začnili. Z vesi nas dosta bilau, ka so trge foringaške nas pelali. Vej tam tō nevarno bilau, ka tam front biu, gde smo kopali.“

- Gorenjsenčarge so bili tisti foringaške?

„Ja, Lazarin Pejpi pelo pa Štejfarni pa eške eden biu, samo več ne vejim, ka što. Samo foringaške so te leko domau šli, njim nej trbōlo bunkere kopati.“

- Što tau vam zapovedo, ka morate bunkere kopat titi?

„Ja, tau je k žipani prišlo, ka so Rusi vōdali, ka mladina mora titi kopat. Tau je 45. leta bilau. Te so moja mati tak betežni bili, ka prvi den so je spovedavali, ka drugi den sam pa mogla titi kopat bunkere. Sestre so eške menše bile, zato njim nej trbōlo titi. Tam na Štajerskom so tiste vasnice vse prazne bile, nej živina, nej lūstva. Gde so mogli biti tisti lidge, gde nej? Mi smo na ednom brgej bili nutskvartearani.“

- Če bi stoj tau pravo Rusi, ka un nede ūšo bunkere kopat, tistoga bi tō dojstrlili?

jali, ka stoj ger kaj nutmejšo.“

- Kak dugo ste bunkere kopali?

„Tri kedne. Gda je bojni konec gratalo, te so nas domapistili. Vej tisto trno višesnjjo delo bilau, ka tiste bunkere niške nej nūco, samo telko, ka smo se mi vse vkūperzmantrali.“

- Vaša mati so slejdnje mazanje dobili pred tistim, gda ste vi mogli z doma titi. Gda ste domau prišli nji ste eške najšli?

„Vala Baugi, ja, vej njim te že baukše bilau. Tak sam nišoga mera nej mejla, ka je gé z njimi. Mi smo za nji nika nej znali, uni pa za nas nej. Gda sam domau prišla, uni so pri špajeti sejdlji pa so geli. Tak sam rada bila, gda sam nji zaglednila. Zdaj sam pa že stara gratala, depa tak mil-slim, ka tisto trplenje nej mogauče nikdar nej pozabiti.“

Monika Dravec

prof. Evgen TITAN: *Ogroženost narave* (vignette) 2000

Andovski „pršut“

„Šonka je taša kak vino. Bola duža stodji, baukša je,“ pravijo nistarni. Vsakši svoj recept drži za najbaukšoga. Tau se niške ne vči iz knjig, tau se je vsakši od starišov ali od dejdeka navčo. Prvin je nej bilo hladilnika, mesau so vöskadili ali so dolaspekli pa so tak notra v žir djali. Etak so te vleta tō meli mesau. Zdaj, gda že mamo hladilnike, zdaj bi že nej mujs bilau mesau kaditi, dapa itak po vasaj vsakši kadi šonko. Brezi šonke, ka bi delali na vüzem? Ka bi nesli svečat? Brezi šonke je vüzem nej vüzem. Od tauga pa od zabadanja je gunčo Djišarini Laci iz Andovec.

• *Kelko svinj zabadate vi na leto?*

„Zdaj deset šonk visi na pauda, tak ka na leto tak štiri-pet dolazabodnemo.“

• *Sto je vas včijo, kak trbej šonko vöokaditi, pac redli pa vse drügo?*

„Dja sam se tau vse od starišov navčo. Gda sam še mali bijo, že te sam tam stau za njimi pa gleda, ka delajo. Osem lejt sam star bijo pa sam že špekj rezo. Kak sam gorraso, tak sam se vsigdar več vcujrazmo.“

• *Ta bi meni prajli, kak se redi dobra šonka?*

„Gda je svinja rancvrezjena pa na sto goradjana, te se najprvin šonka vövzeme. Nej vseedno, kak go vöokrauzimo. Dosta špekja njamo gora ali nej. Djestejo taši, steri več njavajo, djestejo taši, steri menja. Dapa tau je pravica, če stoj duže ške njati šonko pa go neške včasim načniti, te baukše, če več špekja ostane gor. Zatok, ka ovak sploj vöposena. Taša baude kak čonta. Gda je že šonka vövzeta, te go malo moramo njati, naj se vözladi. Dočas česnak vküpzmuždimo, čaren pa rdeči prpou dejamo notra v sau pa te tau vse vsküpzmejšamo. Gda se je šonka vözladila, te tau go-

ra na njau potorimo pa dobro nutrazmuždimo, naj vseposedik baude osoljeno. V škafe je notrasklademo pa

dva tjedne tak morajo stati. Potejm se pa pac gorastjōja pa tisto vlajemo na nje. Šonke šest kednauv morajo tak biti v škafe pa vsakši tretji den je trbej obrnjačati pa malo dolazaprti s tej pa-com.“

• *Kak se redi pac?*

„Lovrov list, lük, čaren prpou, česnak notradejemo v vudaup pa dve-tri vöre se tau mora tjöjati. Potistim se pac mora cejlak vörzladiti. Telko moramo iz tauga stjöjati, naj šonke tazakrije. Gda šest tjednauv dolapreteče, te je vöpobaremo pa z vodaup malo dolazaperemo sau. Na eden den je vöpuvejsimo, naj se voda malo dolascedi.“

• *Potejm te leko kadi?*

„Ja, potejm je že leko kadi. Šonke dva cejliva dneva trbej kaditi. Dapa nej vseedno s kakšnimi drvami. Najbaukše so bukove, djablano, črešnjove. Zatau ka

od te drv lejpo rdečo mesau grata pa nej črno. Doste taši djestejo, steri brojco goradejejo pa brž vöokadijo. Tau nej dobro, zatau ka te dim samo zvöjna prima pa ne preodi skauz cejlo mesau.“

• *Kelko trbej čakati, če ške-mo djesti okajeno mesau?*

„Gda je vöokajeno, potistim naprvim rebre leko djej, dapa samo te, če je mraz pa mesau malo vözmrzne. Rebre sirauvo za eden kedend. Drauvno mesau za šest kedendov, šonke pa samo po tistim, odvisno kak so velke.“

• *Kak dolgo tastoji šonka?*

„Edno leto pa še več tū, če dočas vödrži. Dapa pri nas se brž dojda.“

• *Vleta kak leko obrani šonko, naj müje nedejo na njau?*

„Prvin, gda so rami slamnati bili, te nej bilo baja. Šonke so cejlo-leto tam leko visala pa müje so itak nej šle nanje.“

• *Zaka?*

„Ne vejm. Dapa pod slamnato strejo so müje nej bile. Dje, sto tau pravi, ka tisti luft jim smrdi pa zato nedejo tam na šonke. Pravijo še tau tō, ka če stoj senau ma napaudi, ta tō leko vöobejsi, ka tam müj tō nega. Mi s palami mamo pokrito strejo, tak ka če toplejše začne biti, te je mi v hladilnik skladem.“

• *Gda zabadata, pri ednoj svinjej vse goraponöjcata ali dosta dē v kvar tō. Zato mislim, ka je zdaj mladina*

že bola prebrana.

„Pri nas nika ne pride v kvar, skur vse goraponöjcamo. Glavau vöstjōjamo pa v djömbac (tlačenko) nadenemo. Iz plöčj pajšli baude, iz kauž pa žujca.“

• *Pa z repom ka delate? Ta ga ličite?*

„Kak bi ga pa taličili. Vejpa na fašenek ga stjöjamo. Rep gornjamo na zadnjom hrbiti ali kak pravijo, na kuči pate s tejm vred ga stjöjamo na fašenek.“

• *Odli smo na paudi, dapa eno redečo šonko sam nej vido. Kak tau?*

„Kakšno redečo šonko,“ pita prestrašeno Laci.

• *Vejpa što sam, ka ste redečo svinjau zabadali, kama ste te djali tisto šonko?*

„Ti vrag, samo pitaj tašo norijo, vej tak vejm, ka si ti tū med njimi, steri so farbali,“ se smeje Laci pa mi natauči edno palinko.

K. Holec

Tisti „plamen“ v očaj

Geste edna pesem, stera se etak začna: »Narodili smo se pa te merjemo tū«. Ka je pa med tem, tau je človeško življenje. Človek samo gnauk živi na etom svejti, zatok je pa nej vseedno kak. Tau tū pravijo, ka prej, ka ti je dano, tau moreš doživeti. Depa tau tū gočimo, ka smo svojoj usodi, svojm življenji sami »kovači«. Vse tau je nindar istina. Buma smo edni v življenji skurok vsigdar srečni, veseli, uspešni, bogati, brez kakše velke briga pa na tau smo eške zdravi tū. Drugi smo pa buma največkrat nesrečni, žalostni, nika se nam ne pršika, vsigdar smo brez dobrote pa nas mantrajo betegi tū. Tau je itak nej vse! Nisterni se tak vidimo, ka smo žalostni pa srmački pa se itak ne držimo tak. Nin globko v sebi pokopamo svojo nesrečo. Med tejm se pa preobračamo. V naši očaj vgasna tisti »plamen«, ka je gnauksvejta goro, nas gor držo, mauč davo.

Zakoj sam tau napisala? Zatok ka sam se etognauk srečala z ednim, leko povejmo eške mladim človekom, stero ga sam že dugo nej vidla, depa dobro se poznavajo. Eške je kumaj 20 lejt star bio, gda sam vpamet vzela v njegvi očaj takši »plamen«, ka se je človek dostikrat nej pokušo na njega pogledniti. Te oči so dugo lejt »gorele«. Nistarnomi človeki sploj dugo, od starosti najdeš v očaj te plamen, tej drugim pa že sploj rano vgasne. Moj spoznani mladi možak je na gnes, leko povejmo, »vgasno«. Sploj rano. Nika sam se ma nej pokušila povedati, gda je on sam vido, ka je meni sploj nerodno, se je začno taužiti. Pravo mi je, ka ga je držina zapustila, žena ga je zavolo ednoga drugoga tam njala z decov vred. Depa ona je prej tū nej srečna. Njegvi žitek je odrezjala. On eške itak rad ma svojo ženo, od dece ranč naj ne gučimo. Samo tau pita vsakši den staukrat sam sebe, gde je napravo lagvi stopaj. Ka buma, eden lagvi stopaj pa se človeka usoda preobrne.

Pa te moje oči se napona na njegvi obraz obračajo pa sama ne vörjem, ka je tau te človek, steri je od sreče, od lübezni, od veselja tak žarijo. Njegvi obraz kaže 20-30 lejt več, kak je.

Sto bi leko pravo, ka so za tau tejm moderni cajtj krivi. Kak ženske tak možki več svobode ške mo meti, med tejm pa pozabimo na odgovornost. Odgovornost za držino, za svoj par, za svojo deco. Pa ka de pa te ta deca delala, stera zdaj etakšo peldo vidi pred sebov?

Tau je gvüšno, ka so moderni cajtj, lejtanje za pejnazami dosta krivi. Večkrat čuje človek: Oženim se, pa če nede dobro, se razpitam. Tau je tū edna paut. Samo ne smejmo pozabiti, ka »tistomi« drugomi leko naveke vgasnemo »plamen« v njegvi očaj, v njegovom srci. Tau je tū edna fele »smrt«.

I. Barber

Pismo iz Amerike

Svetki, dobri civilge pa poseo

Potistom, ka smo novo leto pozdravljali, se eti v okolici Chicagone trno dosta kaj ne godi, zvün ka kakšen snejg doj spada. Dočas, ka ne pridemo do 14. februara.

Tou je den svetoga Valentina, steri je v tretjoj stoletji živo in mrrou. Po angleškoj legendi je on dosta dobrega včino za kristjane in je svoje srce darovao zanjé. Zakaj angleška legenda? Zato, ka je merikanarska zgodovina samo 250 lejt stara in so pred 250 lejtami eti samo tili rodjeni Indianarge doma bili, steri so sv. Valentina nikak nej poznali.

Najvekše so merikanarske tradicije, navade pa legende z Angleškoga nuti prinesli in je ešče gnesden držijo.

Vsakši den idem v bauto, stera je 30 minutov vkraj gé. Tau je dobro za zdravje, nej trbej vsigdar z autonom voziti, ranč eti v Meriki nej. Gda not pridem v bauto, je vse redeče, kak če bi gorelo vse. Redeče srce, rouže, pantlike, karte, tinte, redeči mackonge (medvedki), i. t. d. Tou je zatok, ka je srce redeče. Dosti redeči čokolad geste noti spakivano kak srce pa se tisto najbolje odavle. Samo jas ga ne kúpim. Vej je pa čokoladé trno dober, žmani, pa ga jas tūdi rad mam, dapa jas neščem v tistoj statistiki biti, gde svedočijo, ka so Merikanardje najbolje tūčni gé na svejti. Nej ka bi vsikšomi tak dobro šlou, ali te valentinski čokoladenge so prilūbleni in s toga se dosta, dosta pojej. Ka je dobro, je dobro pa poseo je poseo, pa če si dober civil, te je pomagāš pa kūpiš edno veliko srce puno čokoladéna. Na tom redi sam nej dober civil gé, ali zatoga volo me niške ne poštrafa, ka neščem trno tūčen biti.

Zdaj mo te šli do 17. marcija. Tou je den svetoga Patrika. Sv. Patrik je irski patron in Irci te den za veliko držijo. Mi eti dosti Ircov mam, zatok moremo njino navado tūdi poštvovati pa dobri civilni biti. Njina navada je takšna, ka se na te den vse na zeleno pofarba. Zeleni klobuki, kaputi, kikle, srajce, črevle in dosta vse drigoga je zeleno.

V Chicagoni teče edna reka (foljó), stera isto menje ma kak varaš, Chicago river. Na den sv. Patrika tou reko na zeleno pofarbajo. Če rejsan ka tou dosta pejnež kōšta pa več davkov trbej plačvati za tisto zeleno tinto, če škemo dobri civilni biti, te tazagledamo vse. Chicagona župan, Daly pa že njegov oča so vsi iz irske držine. Mi, dobri civilni, tou porazmejmo, gda on sivo vodo prejk na zeleno obrnjava. Pa ešče sto vej, če je on dober ribič gé, ma biti, ka zelene ribe lovi, stero sam jas v mojom žitki ešče nej vido.

Vse je mogoče eti v Meriki pa nam nej trbej vse znati tō nej. Posebno pa za našimi hrbtami se doste hūdogo godi, stero nam niške ne ovadi. Zdaj mo pa

te pa šli v bauto, gde vsefele irske dobrote odavajo, kak na priliko govedino, zelje in kromplini. Tou so njine specialite na te den, pa ji dosta ščejo odati.

Tak zdaj pridemo do vūzemski svetkov, od steri vam nej trbej kaj posebnoga pisati, vsi vejmo, ka se te vse dobroga odavla.

Potem pride 29. majuš. Den spomina na vse tiste, steri so odišli pred nami. Vsakši dober človek se more na te den naniziti pa najmenje eden Očenaš zmoliti za vse pokojne.

Tadale idemo do 4. julija. Tou je den samostojnosti v Meriki. Na te den se vnogo vse odavle, zastave, yankee klobuki, vsefele glasbene čūde, največ pa petarde, stero po zraki ta pokukajo julija 3. pa 4. večer. Pa tak moremo misliti, ka smo dobri državljanji pa si tūdi kúpimo

edno par pikslinov takšni petard, stero ta zocrickamo v zraki. Poseo je poseo, če rejsan je nevaren, ka je že dosta lūst-va ranjeno gratalo od toga.

Zdaj pa pride 4. september. Tou je den delavcov, kumaj eden den, gda delavci tūdi nika dobijo, den, steri njim je plačani gé brezi toga, ka bi delali. Nekak se je pa donk zmislilo na dobre civile tō, hvala lejpa naj ga dosegne.

Tak smo prišli do mejseca oktobra. Že vejte, ka se te godi eti? Vej vam ovadim. Nemški oktoberfest je vseposedi, dosti umpapa-umpapa glasbe čūjemo. Dosta pira teče vseokoli, pretzlena je vnogo pa bratwurst (klobase) pa sauerkraut (kisele zelje) si vsakši nakladé. Takšne kaj ne moremo ta zapūstiti, znovič moremo dobri civilni biti in si damo natočiti edni par kriglinov pira ino ga spijemo na vašo pa našo zdravje.

Pa že smo v novembru. 26. november je eti den hvalodavanja, steroga so Pilgrimi z anglo-škocije eti začnili svetiti. Hvalo so dali za vse tisto, ka so eti v Meriki najšli, ino ga šče gnesden svetimo. Oni so steli veliko večerjo napraviti, ali gda so drugo nej meli, so mogli divje pure loviti in pripraviti. Od tistoga mao mi eti na te den tō pure kúpimo pa je mammo za obed. Eti gurejto spoj velki farmi, gde pure krmijo za te den. Moremo dobri civilni ostati, njim tō pomagati, pa dosti pur kúpivati. Poseo je poseo, nič ne deje, kakšen je. Samo sto šké po tej dobrom nemškem bratwursti zdaj puro jesti? Jas nej, zato si šonko kúpim pa mi je tisto ležejše tadoli spraviti.

Zdaj sam prišo do božični svetkov. Od nji samo telko leko napišem, ka je eti ista takšna navada, kak je v mojom indašnjom domi bila: prelepa in polno čūde. Celo zdaj nas naši prejdnji prosijo, naj dobri civilni ostanemo, naj se poštvujemo, naj vmiri vkūp živemo. Mi smo se tao že davno navčili, kak trbej vsikšo tradicijo in navado vkūp živeti pa jo spoštovati. Mislim, ka do se naši prejdnji ešče tou mogli navčiti.

Anthony Kozar

Pismo iz Sobote

GGRRRRRR

- Ggrrrrrr!!! Tak sam čemereren, ka bi najraj vse raznok včasno! Ggrrrrrr!!! Tak sam čemerasti, ka me noge pa roke ranč več ne bougajo. Ggrrrrrr!!! Takša lagva vola je v meni, ka cejla držina beži pred meu! Ggrrrr....

Tak sam eto v našoj domanj krčmej, gde bi indri, poslušno poznanoga človeka. Te človek, ime njemi je Jouži, je rejsan takšo lagvo volou trouso kouli sebe, ka smo ga gledali pa poslušali skriti po tjiklaj té naše krčme, ništerni pa so se potūlili ta nut pod stole. Dapa nikoga je nej škeu bīti, nikomi je nika nej škeu narediti. Samo do kraja čemerasti je biu, ka bole ranč človek ne more bīti čemerasti.

- Pa, ka se ti je tak lagvoga zgodilo, ka si takši gé? ga je spod stola s trepetavim glasom pito kolnar Tomi.

- Ggrrrrrr!!! se je čulo ške bole na glas, kak do toga mau. Nika se mi je nej zgodilo, niške mi je nika nej naredo, niške mi je nej na žulo stoupo! je kričo ka so se trousele okna.

In je tak dale spiščavo pod plafon tisti svoj »ggrrrrrr«, zavolo steroga so nas že nebesko bolele vūje. Vse vkūper je trpelo edno dveje vōre. Gda je po tistom Jouži odišo po varaši in spiščavo tisti svoj »ggrrrrrr« po varaški vilicaj, je v krčmej gratalo vse vcejlak tiuma. Tak je tiuma gratalo, ka se je niške ranč nej vūpo genoti.

Prišo je drugi den. Sedli smo v krčmej. Nagnouk nut stoupi te naš Jouži. Na licaj se njemi je vidlo, kak je trno dobre vole. Smijau se je in pozdravlo lūdstvo kouli sebe. Tam za šankom je možakarom naroučo pijačo. Vse je tak vōvidlo, kak če bi včerašnjoga dneva spoj nej bilou. Mi smo se samo gledali in si brodili, ka vrag njemi je včera bilou. Biu je z nami edno dveje vōri, trno veseli, smijouči, s krepkim, veselim glasom. Gda je odišo, je v krčmej gratalo tak tiuma, ka se je niške nej vūpo genoti. Na, geno sam se ge in odišo za njim.

- Čūj, sam ga stavo. Tou pa mi zdaj dun vōovadi, ka ti je včera bilou?

- Čistak nika, se mi je smejav. Samo tou je bilou, ka sam malo sprobavo, ka se zgodí, če je človek takši trno čemerasti. In sam brž vpamet vzeu, ka so takši čemereri dun pametni. Tou pa zato, ka sam te doma ranč tak naredo in sam meu cejli den blajženi mer in gnes je ranč tak. Na, zdaj vejš. Tam v krčmej sam tou sprobavo, ka sam te leko doma tou naredo.

Tak mi je tou povedo Jouži. S tem njegovim gučom sam prišo domou. Ranč sam ške nej oupro dveri, že se je začalo. Mlajši so spitali, ka sam njim prineso, žena je vujala zavolo nekš računov, moja tašča Regina, trno čedna ženska, pa mi nej dopistila, ka bi emo reden obed.

Samo sam je tak po Joužijovo pogledno in se kuj tomi ške po Joužijovo zglaso:

- Ggrrrr!!!

Nagnouk se je vse vkūper vōmūnilo. Mlajši so mi začali na sto nositi obed, žena me je spitala, kak je bilou v službi in moja tašča Regina me je tak čistak tiuma pitala, če mi trbej kaj z varaša prinesiti. Te od Joužija prejk vzeti ggrrrr je rejsan zlata vrejden.

Na, ste vidli? Tak je zdaj pri nas doma. Zame je vredí. Samo tou si vsikši den brodim, gda moji domanji gorpridejo, kak sam se tou naučo in do sami tō začali po rami raščati:

- Ggrrrrrr!!!

MIKI

OTROŠKI

Pripovejsti iz Črnoga lauga

Čalejrom in čaralicam iz Črnoga lauga so se v očaj vužgale iskre lubezni. Že malo po tistom pa je iz iskre grato pravi lubezenski ogen. Stari sprnjeni pen je zdaj biu trno srečen, ka je vsiki vedo, sto je v koga zalubljeni.

Čaralici Veščici je srcé gorelo za čalejra Vdarigakrevjuje in un je zalubleno obračo oči ta prouti njoj. Čaralica Betekfrazžene in čalejra Kabirad sta se nej mogla odkeliti eden vkraj od drugoga. Velkimej in Malabaja sta vse delala kak eden. Čalejri Fudniga je njegva lubezen čaralica Nopačna dvorila v noči un pa njoj v sveklom dnevi. In tak je bilou z vsemi drugimi čaralicami in čalejri. Takša lubezen se je nasehila v Črni laug, ka so ške v najbolje črni kikkaj rasle najbolje farbaste korine. In po sedmi dnevaj in sedmi nočaj so služili velko gostuvanje. Zdavala sta ji njuvi krau Vodislav in kralica Zarivana. Stali so pod velikimi bukva-mi, stere so v tristo lejtaj kaj takšoga ške nej vidle in čule. Vodislav in Zarivana sta gučala naprej, mladoženci in mladoženke pa za njima.

-Pri našom velkom čalejrskom majstri, iz steroga smo vsi mi, ka vejmo zavvörčiti vse ka ške-mo, ti obečavlem, ka de moja čalejrska duša vsigdar samo tvoja in moje čalejrsko tejljo to. Pri našom velkom čalejrskom majstri, iz steroga smo mi vsi, ka vejmo zavvörčiti vse ka ške-mo, ti obečavlem, ka mo cejlo moje čalerijo delo samo vküper s teuv in nikim drugim nej. Če nede tak, kak sam ti obečo, naj

premine cejla moja čalerija in naj nigdar več nemo emo mo- uči kaj zavvörčiti.

Gda so tou ta povedali, se je vsikiš par kušno. Dapa nej tak, kak mamou šegou mi lidge. Sploj nej, Čalejrge in čaralice se ne kušuvlejo z lampami, liki se kušuvlejo z očami. Tak globoko se poglednejo v oči, ka se njim oči tak nagnouk vküper zglijejo. Gda so oči vsiksomi nazaj nut stoupile, so spojevli svojo čalejrsko nouto.

*Čalejr in čaralica,
kouli njiva kmica.
Čaralica in čalejr,
kouli njiva ške vijer.*

*Gezero in eno leto,
stou in eden den,
voda ta teče,
čalerija pa ne premine.*

In po vsem tistom je bilou gostuvanje. Trpelo je sedem dni pa eno noučmenje. In tak, kak je pri lidaj, je v Črnou laugi to bilou. Pilou se je, gelo se je in peslalo to. Muzikaši so bili Vöter, Grun-ska strejla vküper s Perünou in Posenjeni dež je biu boben. Za gesti so meli najboukšo čalejrsko gesti. Največ so pogeli zira od muši namazanoga na bukovo skourdjo, po tistom pa žabine kraste, medvedove nojete, pečene sirove luknje in kujane dja-grove stopaje. Spili pa so za cejli potok vina iz smrekove smole. Vsičkoga gostuvanja je idnouk konec in s tem je bilou tak v Črnou laugi to. Po gostuvanju pa je vsikiš par odišo po svoje na medene tedne, tak se šika, nej? Vej ji ške zaodimo na tej njihovi medeni tednaj.

Milivoj Roš

Pred kratkim smo dobili v uredništvo elektronsko pošto, katere smo bili zelo veseli:

„Sem Doris Šegula, vnučinja Anice Dončec, katera je rojena v Slovenski vesi v Porabju in sedaj živi v Mariboru. Pesem, ki jo pošiljam za vaš časopis, sem napisala v 5. razredu IV. osnovne šole Celje ob 200-letnici rojstva našega pesnika dr. Franceta Prešerna ter je bila po moji mentorici Ilonki Kovač izbrana v knjigo pesmi pod naslovom Naj Naj Naj leta 2000. Upam, da vam bo všeč.“

KO SE RODIŠ

Ko se rodiš,
starše v veselje prebudiš,
čeprav jokavo zakričiš.

Ko se rodiš,
življenje razveseliš,
s strahom ga spoznati želiš.

Ko se rodiš,
nisi nikoli več sam,
življenje ti bo podarilo
na tisoče sanj.

MLAŠEČI

Tudi učenci in dijaki so praznovali

KOTIČEK

Državna slovenska samouprava je 8. februarja povabila vse učence in dijake porabskih osnovnih in srednjih šol v Slovenski kulturno-informativni center v Monoštru na skupno praznovanje slovenskega kulturnega praznika. Po uvodnih besedah predsednika DSS Martina Ropša je besedo prevzela višja svetovalka za porabsko šolstvo, Valerija Perger, ki je izrazila žalost, da mladi rodovi v Porabju ne ali zelo slabo govorijo slovensko. Opominjala je na odgovornost odraslih – staršev, učiteljev, članov društva in slovenskih organizacij – pri ohranjanju in razvijanju jezika.

Osrednji del programa – recital o življenju Franceta Prešerna – so pripravili učenci števanovske osnovne šole, nekaj pesmi so povedale tudi dijakinje monoštrske gimnazije.

Učenci osnovne šole Kuzma so uprizorili vaški večer, pridno so pletli košare ob tem pa čenčali, opravljali. Vse to v domačem, goričkem narečju.

Fašenek na Gorenjom Seniki

Že ranč ne vejmo, kelko lejtj tomi, ka se na Gorenjom Seniki v Šauli pa v vrtci na fašenski torek deca obleče v maskare pa od Šaule do kulturnoga doma mašira, se veseli, igra, pleša,

ma napravi tü, če rejsan sploj malim morejo v vrtci pa doma kaj pomagati. Školnicke v Šauli se tü nut naravnejo. Letos so predstavili edno glasbeno skupino. Ženske so bile v moškou

vidli, ka je tau publika tü cenila.

Pa s tejm je eške na G. Seniki nej bilou konec fašenka. Gda sam se pelala domau, sam vidla, ka po vesi fašenki odijo

spejva. Etakšoga reda stariše – steri so mogauči – vsi pridejo gledat svoje mlajše v kulturni daum.

Od leta do leta je deca vse bole prilicna, vsigdar nika nauvo vönajdejo. Letos so takše mas-ke meli, ka je malo bilau takši, od steri bi človek nej znau, ka škejo «povedati». Navekša si tau deca sama vözmisli pa sa-

gvanti, moški pa v ženskem opravleni. Plesali so pa tak kaj profesionalni plesalci.

Zdaj je tü bila žirija, stera je ocejnila, sto so najbaukši. Letos se je prvič zgodilo, ka je žirija tak žmetno delo mejla, ka nej vödala prvo, drugo, tretjo mesto, liki tak je skunčala, ka so vsi odlični pa prilicni bili pa so vsi hvale vrejdnj. Tak smo

pa večer so prej pri Cifri plesali za kusto repo pa za dugi len. Šolsko prireditelj je finančno podprla Državna slovenska samouprava pa vaška slovenska samouprava.

I. Barber

KAUT

Razstavo slikarja Štefana Hauka si lahko
ogledate v Slovenskem domu v
Monoštru do 8. marca.

Pustni ples v Budimpešti

Slovenska manjšinska samouprava 18. okrožja v Budimpešti je 9. februarja že tretjič priredila pustni ples, na katerem so se predstavile nekatere slovenske pustne navade in se »odganjala zima«.

Za prireditveni prostor smo si spet izbrali kulturni dom

Rózsa, saj je v njem zadosti prostora za udeležence, katerih je iz leta v leto več. Letos se nas je zbralo več kot 160, kajti slovenski pustni ples ima v našem okrožju dober glas. Z veseljem se ga udeležujejo ne le Slovenci, temveč tudi pripadniki ostalih manjšin, ki živijo v tem predelu Budimpešte.

Goste sta pozdravila predsednik in podpredsednik slovenske manjšinske samouprave Ferenc Kranjec in Jožef Karba. Med njimi je bil tudi predstavnik slovenskega veleposlaništva v Budimpešti, pooblaščen minister Marko Pogačnik s soprogo. Naš ples so počastili tudi predstavniki tukajšnje občine in predstavniki ostalih manjšin.

Podobno kot v prejšnjih letih, smo povabili nastopajoče in ansambel tudi letos iz Porabja, to sta bila sakalovska folklorna skupina in ansambel Nautilus. Razpoloženje smo zasnovali z domačim žganjem iz Porabja, ki ga je gostom ponujal prijeten mladi par. Sakalovska folklorna skupina se je predstavila s porabskimi plesi in tudi koreografijami, nekateri izmed njih so se potem preoblekli v značilne porabske pustne like, Fašenka in Lenko. Medtem ko sta onadva odganjala zimo, so dekleta ponujala pustne krofe.

Organizatorji so pripravili tudi bogati srečolov, med

dobitki so bile slovenske kuharice, domači vrtanki, nekaj bele tehnike. Glavni dobitek je bil vikend paket v Hotelu Lipa v Monoštru.

V imenu Slovenske samouprave 18. okrožja se zahvaljujemo vsem sodelujočim, posebej Javnemu skladu za narodne in etnične manjšine za materialno podporo.

Ferenc Kranjec

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1,

p.p. 77,

tel.: 94/380-767

e-mail:

porabje@mail.datanet.hu

ISSN 1218-7062.

Tisk:

SOLIDARNOST D.D.

Arhitekta Navaka 4

9000 Murska Sobota

Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.